

gevormd is ad imitationem van twee Hebreewwsche woorden  $\text{הַיְיָ הַיְיָ}$  (st. constr. van  $\text{יְיָ}$ ) d. i. het dal Hinnom, gelegen op de grens van Juda en Benjamin ten Z. O. van Jeruzalem. In dat dal was herhaaldelijk een tempel en een altaar opgericht voor den afschuwelijksten afgodsdienst, dien van den Moloch. Zie 2 Chron. 28 : 3 (Achaz) en 33 : 6 (Manasse). Door den dienst was het dal Hinnom (of des zoous van Hinnom) op de diepste wijze verontreinigd; en toen Josia daaraan een eind wilde maken (2 Kon. 23 : 10) heeft hij alles, wat in dat dal was, laten verbranden en van dien tijd af is het dal, dat ook Thofeth genaamd werd, de onreine plaats gebleven buiten Jeruzalem, waarheen de Joden alle vuil en de lijken van dieren en van de onbegravenen, die de doodstraf ondergaan hadden, wegbrachten.

In tweeërlei opzicht was dit dal dus onrein :

10. de onreinheid van Moloch kleefde eraan

20. al, wat Levietisch onrein was, werd daar neergeworpen ;

terwijl het bovendien den indruk van vertering gaf, daar er een lauwe, gele vlam brandde. Vandaar, dat het dal Thofeth bij de latere profeten, als bij Jeremia, eene symbolische plaats is geworden ; zie Jer. 7 : 31 en 32 en Jer. 14 : 1, 2 enz.

Tengevolge van deze beteekenis bleef later na den terugkeer uit de Babylonische ballingschap bij het weer opbouwen van Jeruzalem die plaats woest en ledig, werd ze de symbolische voorspelling voor de rampzaligheid en in Jezus' dagen onder den Griekschen naam „Gehenna” ook voor de hel.

Eene tweede voorstelling, die wij vinden, is die van  $\lambda\acute{\iota}\mu\eta\tau\omicron\upsilon\ \pi\upsilon\rho\acute{\epsilon}\varsigma$  (Apoc. 20 : 14) of  $\kappa\acute{\alpha}\mu\iota\upsilon\varsigma\ \tau\omicron\upsilon\ \pi\upsilon\rho\acute{\epsilon}\varsigma$  (Matth. 13 : 42) of  $\tau\omicron\ \pi\tilde{\upsilon}\rho\ \tau\omicron\ \alpha\sigma\beta\epsilon\sigma\tau\omicron\upsilon$  (Marc. 9 : 43).

Apoc. 20 : 14 coll. 21 : 8 „hun deel is in den poel, die daar brandt van vuur en sulfer.”

Dit is een beeld, ontleend aan hetgeen geschiedde met Sodom en Gomorra. Tevens vertoonde zwavel in die dagen het vuur in zijn sterkste karakter. Verder blijkt uit deze plaats, dat die  $\gamma\acute{\epsilon}\epsilon\nu\nu\chi$  „beneden,  $\kappa\acute{\alpha}\tau\omega$ ” gedacht werd, want er staat :  $\epsilon\beta\lambda\acute{\eta}\theta\eta\sigma\chi\nu$  (20 : 14).

En eindelijk volgt hieruit, dat  $\delta\ \delta\epsilon\upsilon\tau\epsilon\rho\omicron\varsigma\ \theta\acute{\alpha}\nu\alpha\tau\omicron\varsigma$  een dood is, die alleen den verlorenen overkomt. De ongeloovigen sterven eerst den tijdelijken dood en dan den tweeden dood, die een heel ander karakter vertoont. Die eerste dood is nog maar een schijngestalte, de tweede, de eeuwige, is de eigenlijke dood, want daarin wordt  $\delta\ \theta\acute{\alpha}\nu\alpha\tau\omicron\varsigma$  zelf gestort, als hij in den poel des vuurs wordt geworpen (20 : 14).

$\lambda\acute{\iota}\mu\eta\tau\omicron\upsilon$  is een water, maar dat geen strooming heeft en dientengevolge innerlijk vervuult en verpest. 't Denkbeeld van zulk eene  $\lambda\acute{\iota}\mu\eta\tau\omicron\upsilon$  is ontleend aan Ezechiel 47 : 1 vv.